

علمی پژوهشی

خشونت فیزیکی مردان علیه زنان در دوران عقد (نامزدی) در بین زنان متأهل و مطلقه (علل و پیامدها)

سید مهدی متولیان^{۱*}، سلیمان یحیی زاده جلودار^۲، فریماه دوکوشکانی^۳

چکیده

تاریخ دریافت:

۲۴ تیر ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش:

۱۹ مهر ۱۴۰۴

زمینه و هدف: با توجه به گزارش‌ها از خشونت مردان بر زنان در دوران عقد (نامزدی)، این پژوهش به بررسی میزان خشونت فیزیکی مردان در این دوره، مقایسه خشونت بین زنان متأهل و مطلقه، علل و پیامدهای خشونت می‌پردازد. روش‌شناسی: جامعه آماری ۹۰۰ نفر و نمونه آماری ۲۶۷ نفر از زنان مطلقه و متأهل بوده که به صورت تصادفی از دو مرکز مشاوره شهر بابل انتخاب شدند. یافته‌ها: ۲۱/۹٪ از زنان با خشونت فیزیکی مرد در دوران عقد مواجه بودند؛ اما تجربه این خشونت در بین زنان مطلقه ۳۶/۱٪ و در بین زنان متأهل ۸/۴٪ است. ۳۳٪ از زنان در دوران عقد در ادامه زندگی مشترک با مرد دچار تردید شدند که این درصد در بین زنان مطلقه ۵۲/۶٪ و زنان متأهل ۱۳/۴٪ است. تعداد برادر و خواهر، مشکلات مالی و اختلاف خانوادگی، با میزان خشونت فیزیکی دوران عقد رابطه دارد. زنانی که در ادامه زندگی مشترک با مرد دچار تردید شدند و زنانی که طلاق گرفته‌اند، خشونت فیزیکی بیشتری در دوران عقد تجربه کردند. نتیجه‌گیری: براساس نظریه حمایت اجتماعی، تعداد برادر و خواهر، امکانات مالی و نداشتن اختلاف خانوادگی به عنوان عوامل حمایت اجتماعی با میزان خشونت رابطه دارد. براساس نظریه مبادله، زنانی که در دوران عقد با خشونت مواجه شدند، خود را از این ازدواج متضرر می‌بینند؛ لذا در دوران عقد نسبت به ادامه زندگی دچار تردید شده و یا حتی طلاق می‌گیرند. بنابراین خشونت دوران عقد، باید به عنوان علامت خطری برای خانواده و طلاق مورد توجه قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها:

خشونت فیزیکی مرد؛
دوران عقد (نامزدی)؛
زنان؛ طلاق؛ برادر و
خواهر.

مقدمه

خشونت فیزیکی مردان علیه همسر، یکی از پدیده‌هایی است که نتایج منفی بر امنیت جامعه، خانواده و زن دارد و حتی گاهی به ازدست‌دادن جان زن نیز منجر می‌شود. در تعریف اشتراوس (۱۹۸۶: ۱۴۱)، خشونت فیزیکی مرد بر همسر، به هر رفتار مرد که با نیت و به قصد ایجاد درد یا صدمه فیزیکی بر همسر باشد، گفته می‌شود. این پدیده در همه جوامع با شدت

۱) استادیار جامعه‌شناسی، گروه جامعه‌شناسی توسعه، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران. (نویسنده مسئول)
m.motevaliyan@umz.ac.ir

۲) استادیار روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران.

۳) دکترای روانشناسی، گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد جنوب تهران. تهران، ایران.

کم‌تر یا بیشتر رواج دارد. در کشور ما هم، براساس تحقیق ملی که در سال ۱۳۸۳ دربارهٔ خشونت خانوادگی انجام شد، مشخص گردید که ۳۰ درصد خانواده‌ها تجربهٔ خشونت فیزیکی داشته‌اند که در ۱۰ درصد آن، همراه با صدمات موقت یا دائم بوده است (قاضی طباطبایی، محسنی تبریزی و مرجایی، ۱۳۸۳).

بررسی کلی خشونت مرد علیه همسر از سال‌های ۱۹۶۰ به بعد در آمریکا و کشورهای غربی و پس از آن در سایر کشورها از جمله ایران مورد توجه پژوهشگران قرار گرفت (اعزازی، ۱۳۸۰: ۲۳). هرچند این تحقیقات ابعاد مختلف خشونت مرد علیه همسر را در دوره‌های مختلف زندگی‌شان بررسی کرده‌اند؛ با این حال، خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد (قبل از آغاز زندگی مشترک در زیر یک سقف)، موضوعی است که کم‌تر در کشور مورد توجه قرار گرفته است که با توجه به شرایط خاص دوران عقد (مانند وجود عشق و احساس شدید بین زن و مرد)، نیاز است مورد بررسی بیشتری قرار گیرد تا میزان این نوع خشونت در این دوران نیز گزارش، و عوامل و پیامدهای آن نیز بررسی شود.

برای عبارت دوران عقد ازدواج یا نکاح در قانون مدنی تعریفی ارائه نشده است (نصرتی، حسینی زیدی، لشنی، ۱۴۰۰: ۹۲-۹۱)؛ اما، مادهٔ ۱۸۳ قانون مدنی می‌گوید، عقد عبارت از این است که یک یا چند نفر در مقابل یک یا چند نفر دیگر تعهد بر امری نمایند و مورد قبول آن‌ها باشد و نکاح یا ازدواج هم از نگاه حقوق دانان، عقدی تعریف شده که به موجب آن زن و مرد به منظور تشکیل خانواده و شرکت در زندگی، با هم متحد می‌شوند (کاتوزیان، ۱۳۸۸: ۲۰). بنابراین تعاریف و با توجه به عرف موجود در جامعهٔ ما، می‌توان گفت که دوران عقد، دورانی است که زن و مرد براساس قراردادی، نسبت به هم وظایفی را برای زندگی مشترک خود بر عهده گرفتند، اما هنوز زندگی مشترک خود را تحت عنوان یک خانواده، در زیر یک سقف شروع نکرده‌اند (معمولاً در کشور ما آغاز زندگی مشترک زناشویی در زیر یک سقف، با مراسمی مانند جشن عروسی یا با مسافرتی به بهانهٔ آغاز زندگی مشترک، همراه می‌باشد).

اگرچه دوران عقد معمولاً با تصورات خوب و خوش مانند عشق، شادی، علاقه و تجربهٔ شیرین دیدار دو فرد علاقه‌مند به یکدیگر همراه است، اما گزارش‌ها نشان می‌دهد که این دوران، خالی از خشونت مرد علیه زن نیست. در این رابطه گزارش رحمتی و بهرامی نژاد (۱۳۹۸: ۶۸) اشاره به تعارض بین مرد و زن در دوران عقد دارد. همچنین در تحقیقات رستمی، نوابی نژاد و فرزاد (۱۳۹۸: ۵۵) هم به وجود مشکلات زوجین (پیش از آغاز مشترک زندگی زناشویی در زیر یک سقف) پرداخته شده و رشیدی، قرشی و اسماعیل زاده (۱۳۹۹: ۳۰) نیز به وجود رفتارهای همراه با خشونت در دوران عقد اشاره کرده‌اند. عارفی (۱۳۹۵: ۸۷) هم در تحقیق خود به عوامل نارضایتی‌های دوران عقد اشاره کرده که این موارد نشان

خشونت فیزیکی مردان علیه زنان در دوران عقد (نامزدی) در بین زنان متأهل و مطلقه (علل و پیامدها)

سید مهدی متولیان، سلیمان یحیی زاده جلودار، فریمه دوکوشکائی

از کشمکش‌ها و خشونت‌های دوران عقد دارد. اشتراوس (۲۰۱۱) هم با نشان دادن این خشونت‌ها در بین جوانان ۳۲ ملیت، آن را در کشورهایی مانند ایران بیشتر نشان داده است. بنابراین تلاش می‌شود در این پژوهش تا میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد (مقایسه زنان متأهل و مطلقه)، علل و پیامدهای خشونت فیزیکی مرد علیه زن در این دوران عقد مورد بررسی گیرد.

از چند بعد نظری و کاربردی دست‌یابی به این اهداف مهم و ضروری است: ابتدا باید به محدودبودن مطالعه در این زمینه اشاره نمود که مطالعات انجام‌شده در این زمینه اندک است و این مطالعه به افزایش دانش در این زمینه کمک می‌کند. دوم به نقشی که می‌تواند نتایج این پژوهش در آگاه‌سازی زنان، خانواده‌ها و مشاوران در تصمیم‌گیری بر ادامه دادن یا انصراف از زندگی مشترک جاری داشته باشد، اشاره کرد؛ زیرا یکی از کارکردهای دوران عقد، شناخت بیشتر زوجین از هم می‌باشد. زنی که در دوران عقد شاهد خشونت فیزیکی همسر باشد، این احتمال را می‌دهد که این خشونت در آینده نیز از سوی مرد اعمال شود؛ لذا بررسی خشونت در دوره عقد و آگاهی‌بخشی به زنان در این دوره مهم می‌باشد. سومین اهمیت در این است که پی خواهیم برد که چه مقدار از زنان در دوران عقد، از ادامه زندگی مشترک با همسر خود دچار تردید شدند و اینکه این تردیدها به طلاق و جدایی ختم می‌شود یا خیر. بنابراین، یافته‌های این پژوهش به زنان، خانواده‌ها و مشاوران خانواده کمک می‌کند تا در مواجهه شدن با خشونت در دوران عقد و دچار تردید شدن در دوره عقد، بهترین راه را در پیش گیرند.

پیشینه تحقیق

همان‌طور که اشاره شد به‌طور کلی پژوهش‌های بسیار اندکی درباره خشونت مرد بر زن در دوران عقد، خصوصاً از نوع خشونت فیزیکی صورت گرفته است که این پژوهش‌های کم هم، دقیقاً به علل و پیامدهای آن نپرداخته‌اند، بلکه به‌طور کلی به اختلافات و کشمکش‌های دوران عقد اشاره داشته‌اند که از لابلای این پژوهش‌ها، به‌طور غیر مستقیم می‌توان به وجود خشونت و یا علل و یا پیامد آن پی برد. در این رابطه می‌توان به تحقیقی با عنوان "تجربه قبل از ازدواج (آشنایی، نامزدی، عقد) متقاضیان طلاق: تحلیلی پدیدار شناسانه" اشاره کرد که به مشکلات و کشمکش دوران عقد اشاره کرده‌اند (رحمتی و بهرامی نژاد، ۱۳۹۸: ۶۸). همچنین به تحقیق دیگری با عنوان "آسیب‌شناسی مشکلات زوجین در مرحله عقد: یک مطالعه

کیفی" که به انواع مشکلات موجود در روابط زوجین در دوران عقد پرداخته (رستمی، نوایی نژاد و فرزاد، ۱۳۹۸: ۵۵) می‌توان اشاره کرد و یا به تحقیق دیگری که با عنوان "بررسی زیست جنسی زوج‌های جوان در دوران عقد در مراجعه-کنندگان به مرکز مشاوره قبل از ازدواج شهر کرمان در سال ۱۳۹۶"، که ضمن پرداختن به تجربه زیست جنسی زوجین، به اختلافات و تعارضات و روابط جنسی آنان نیز اشاره داشته‌اند (نیکی رشیدی، قرشی و اسماعیل زاده، ۱۳۹۹: ۳۰). سرانجام هم می‌توان به گزارش عارفی (۱۳۹۵: ۸۷) اشاره نمود که در پژوهش خود با عنوان "پیش‌بینی رضایت از رابطه هنگام عقد بر پایه ویژگی‌های شخصیتی، عوامل خانوادگی، همسانی شخصیتی و خانوادگی"، ضمن بررسی میزان رضایت زوجین از دوران عقد، به نقش عوامل خانواده، شخصیت در این رضایت اشاره نموده است. این دست از تحقیقات هرچند به موضوعات و مشکلات دوران عقد زوجین پرداخته‌اند، اما بیشتر آنان به مواردی مانند تعارض و مشکلات زوجین، نارضایتی زوجین از روابط جنسی در دوران عقد پرداختند و به موضوع خشونت فیزیکی در دوران عقد نپرداخته‌اند.

تحقیقات دیگری هم انجام شده است که هرچند به‌طور مستقیم به موضوع تحقیق حاضر ارتباطی ندارد، اما از آنجاکه به موضوع خشونت زوجین پرداخته‌اند، می‌توانند برای تحلیل در این تحقیق مورد استفاده قرار گیرد. در این رابطه هم پژوهشگرانی در گزارش خود با عنوان "بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر خشونت خانگی علیه زنان در مشهد" (زنجانی زاده، صالح آبادی، جعفریان یزدی، ۱۳۹۳)، به علل خانوادگی خشونت زوجین پرداخته‌اند که می‌تواند ما را در فهم بیشتر علل خشونت زوجین در دوران عقد کمک نماید.

همچنین در یک تحقیق دیگر با عنوان "تجربه زیسته تک فرزندان از تک فرزندی: مطالعه دختران بالای ۱۸ سال"، گزارش شده است که داشتن برادر یا خواهر به‌عنوان یک عامل حمایتی برای زن می‌تواند در میزان خشونت مرد بر زن تأثیرگذار باشد (شجاعی و یزدخواستی، ۱۳۹۶: ۴۵۷)؛ هرچند از طرف دیگر، گزارش‌ها نشان می‌دهد که تمایل خانواده‌ها به فرزندآوری کم شده است (غفاری سردشت و متقی، ۱۳۹۹: ۳۳) و خانواده‌ها تمایل کم‌تری به فرزندآوری دارند که این روند زنان را از حمایت برادر و خواهر محروم می‌کند.

برخی از تحقیقات هم به نقش مشکلات اقتصادی در خشونت‌های خانوادگی و خشونت مرد علیه زن اشاره دارد. در این رابطه نیز می‌توان به یک تحقیق با عنوان "تحلیل جامعه‌شناختی خشونت خانگی علیه زنان و رابطه آن با احساس امنیت" (شربتیان، دانش، طوافی، ۱۳۹۶: ۷۲) اشاره نمود که هرچند به خشونت دوران عقد اشاره ندارد، اما به نقش عامل اقتصاد در کاهش خشونت اشاره دارد که ما می‌توانیم آن را به خشونت دوران عقد نیز تعمیم دهیم. تحقیقاتی هم به نقش اختلافات

خانوادگی در خشونت مرد علیه زن اشاره دارد (ندرپور و زارع شاه آبادی، ۱۳۹۳: ۹۳) که این تحقیقات هم هرچند به دوران عقد اشاره نکرده‌اند، اما می‌توان آن را به دوران عقد تعمیم داد و برای تحلیل این پژوهش از آن بهره برد. برخی از تحقیقات نیز به نقش خشونت در طلاق اشاره کرده‌اند (روشنی، تافته، خسروی، ۱۳۹۸: ۶۶۷؛ فولادی و شاه نعمتی گاوگانی، ۱۳۹۱: ۱۰۱) که هرچند موضوع تحقیق حاضر نیست، اما می‌توان از آن بهره گرفت و اشاره نمود که براساس نتایج این دست از پژوهش‌ها، می‌توان گفت که خشونت در دوران عقد می‌تواند زمینه جدایی زوج را چه در دوران عقد و یا ازدواج فراهم کند.

از پژوهش‌های خارجی هم نمی‌توان چندان بهره برد؛ زیرا دوران عقد با توجه به فرهنگ و هنجار کشور ما، معنی پیدا می‌کند؛ زیرا در کشورهای دیگر خصوصاً کشورهای غربی، دوران عقد به معنای مورد نظر این تحقیق وجود ندارد (رضوی، جزایری، احمدی و اعتمادی، ۱۳۹۸: ۱۸۳). باین‌حال، تحقیقات درباره خشونت در دورانی که می‌توان قرارهای عشقی^۱ نامید در خارج از کشور انجام شده است که به دوران عقد در جامعه ما شباهت‌هایی دارد (مونگیو، یاکوبسن و دونرستین، ۲۰۰۷: ۲۲۸-۲۲۷)، که به برخی از این تحقیقات اشاره می‌شود.

اشتراوس (۲۰۰۴: ۸۱۱) در تحقیقی در بین دانشجویان ۳۱ دانشگاه از ۱۶ کشور آسیایی، اروپایی و امریکایی، خشونت فیزیکی پسر علیه دختر را در قرارهای عشقی گزارش کرده که میزان و نوع خشونت در بین آنان مد نظر او بوده است. ویلیامز، کونولی، پپلر و کرینگ (۲۰۰۸) هم در گزارش توصیفی خود به خشونت فیزیکی در دوران قرار عشقی اشاره کرده و کاری مشابه اشتراوس ارائه نموده است. در تحقیق دیگری نیز اشتراوس (۲۰۱۱) در بین جوانان ۳۲ ملیت به موضوع خشونت پرداخته که در این پژوهش نیز بررسی میزان و نوع خشونت در بین ملل مختلف مورد توجه او بوده است. همچنین وینزبرید (۲۰۱۵: ۲) و مانوز ریواس و همکاران (۲۰۲۱: ۱۰۳) نیز در گزارش‌های خود ضمن پرداختن به موضوع خشونت در قرارهای عشقی، بیشتر به میزان و نوع خشونت پرداخته‌اند.

در جمع‌بندی پژوهش‌های خارجی، با توجه به آنچه در ابتدا بیان شد، این تحقیقات هم مربوط به خشونت دوره عقد مد نظر این پژوهش نیست و هم متغیرهای مورد مطالعه قرار گرفته شده، متغیرهای مورد نظر این پژوهش نیست. بنابراین،

¹ Date

موضوعات مطرح‌شده در این پژوهش همچنان بدون جواب مانده که تلاش می‌شود که با مرور و بهره‌گیری از نظریه‌های ستمگری جنسیتی، مبادله و حمایت اجتماعی، به‌عنوان چهارچوب نظری تحقیق، به بررسی متغیرهای پژوهش بپردازیم.

چهارچوب نظری تحقیق

نظریه ستمگری جنسیتی که از زیرمجموعه‌های نظریه فمینیستی می‌باشد، اشاره دارد که زنان ضمن اینکه با مردان تفاوت دارند، با مردان نابرابر بوده و از سوی مردان، مورد ستم واقع می‌شوند. این دیدگاه زنان را تحت قید و بند و امر و نهی مردان دانسته و تأکید دارد که زنان از سوی مردان مورد سوءاستفاده قرار می‌گیرند (ریترز و گودمن ۱۲، ۱۳۸۴: ۴۶۹). این نظریه اشاره دارد، زنان در شرایط نابرابری در جامعه قرار گرفته‌اند و انواع ستم و خشونت از سوی مردان به آنان روا داشته می‌شود.

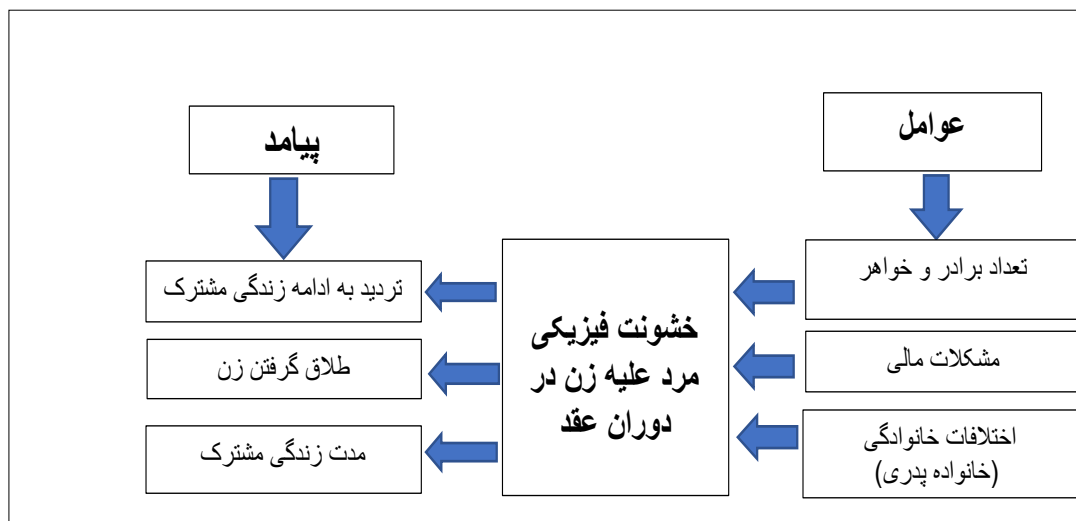
نظریه مبادله نیز با پاداش‌ها و زیان‌ها سروکار دارد. فرض این نظریه این است که اگر پاداش در کار باشد، رفتار ادامه می‌یابد و اگر رفتارهایی با زیان همراه باشد، احتمال کم‌تری دارد که ادامه یابد (ریترز و گودمن ۱۲، ۱۳۸۴: ۹۲). براساس این نظریه، فرد در انجام یک رفتار، به سود و زیانش می‌اندیشد و دست به رفتاری می‌زند که سود بیشتری برای او داشته باشد. در روابط بین مرد و زن نیز چنین است؛ اگر زنی دریابد که ماندن در کنار همسر برای او سود کم‌تر و زیان بیشتری دارد، از ماندن در این رابطه دچار تردید شده، و تمایل او در ماندن در این رابطه برای او کم می‌شود. بنابراین، رفتارهایی مانند خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، می‌تواند سبب تردید زن از ادامه زندگی مشترک شده و ممکن است در نهایت زن سود خود را در طلاق و جدایی ببیند و نسبت به طلاق و جدایی اقدام کند.

حمایت اجتماعی نیز اشاره دارد که حمایت‌هایی مانند حمایت اعضای خانواده باعث ایجاد عواطف مثبت، احساس قطعیت/انتظار و ثبات در زندگی فرد می‌شود (کوهن و ویلز، ۱۹۸۵) که این موضوع سبب تقویت زن شده و باعث می‌شود که مرد خشونت‌های مختلف نسبت به زن را کاهش دهد.

براساس نظریه‌های مطرح‌شده، چهارچوب مفهومی تحقیق به‌صورت زیر آماده شده است:

خشونت فیزیکی مردان علیه زنان در دوران عقد (نامزدی) در بین زنان متأهل و مطلقه (علل و پیامدها)

سید مهدی متولیان، سلیمان یحیی زاده جلودار، فریماه دوکوشکائی

شکل ۱. چهارچوب مفهومی تحقیق

که براساس این چهارچوب مفهومی، پرسش‌های زیر مطرح می‌شود:

- ۱- آیا بین میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، با تعداد برادر یا خواهر زن رابطه معنی‌داری وجود دارد؟
- ۲- آیا بین میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، با میزان مشکلات مالی آنان رابطه معنی‌داری وجود دارد؟
- ۳- آیا بین میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، با میزان اختلافات خانوادگی (خانواده پدری) زن رابطه معنی‌داری وجود دارد؟

خشونت فیزیکی مردان علیه زنان در دوران عقد (نامزدی) در بین زنان متأهل و مطلقه (علل و پیامدها)

سید مهدی متولیان، سلیمان یحیی زاده جلودار، فریماه دوکوشکانی

- ۴- آیا رابطه معنی‌دار بین میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، با مدت زندگی مشترک زنان پاسخ‌گو (فقط زنان مطلقه) وجود دارد؟
- ۵- آیا تفاوت معنی‌داری در میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، در بین دو گروه از زنانی که دچار تردید در ادامه زندگی مشترک شدند و کسانی که دچار تردید نشدند، وجود دارد؟
- ۶- آیا تفاوت معنی‌داری بین میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، در بین دو گروه از زنان متأهل و مطلقه وجود دارد؟
- ۷- آیا بین تردید زنان به ادامه زندگی مشترک در دوران عقد، با طلاق گرفتن آنان رابطه معنی‌داری وجود دارد؟

روش‌شناسی تحقیق

روش تحقیق از جهت هدف، کاربردی و از جهت ماهیت توصیفی تحلیلی و از نظر نوع نیز کمی است. جامعه آماری ۹۰۰ نفر از زنان مراجعه‌کننده به دو مرکز مشاوره گنج مهر و اندیشه نو در شهر بابل در یک دوره شش‌ماهه می‌باشند. نمونه آماری نیز براساس جدول نمونه‌گیری مورگان و کرجسی (۱۹۷۳) تعداد ۲۶۹ نفر در نظر گرفته شده که به صورت تصادفی از بین مراجعه‌کنندگان به این دو مرکز مشاوره انتخاب شدند. بعد از جمع‌آوری داده‌ها و کنار گذاشته شدن ۲ پرسش‌نامه ناقص، ۲۶۷ پرسش‌نامه برای تجزیه و تحلیل باقی ماند.

برای سنجش متغیرهای تعداد برادر و خواهر، مشکلات مالی، اختلاف خانوادگی، میزان خشونت فیزیکی در دوران عقد، تردید در ادامه زندگی مشترک، وضعیت مطلقه یا متأهل بودن و مدت زندگی مشترک، پرسش‌نامه محقق‌ساخته‌ای با مشورت کارشناسان تهیه و از پاسخ‌گویان خواسته شد تا به آن پاسخ دهند. برای توصیف و تحلیل داده‌ها نیز ضمن استفاده از نرم‌افزار اس پی اس اس، آزمون من ویتنی، آزمون فی و آزمون همبستگی اسپیرمن به کار گرفته شد.

نتایج پژوهش

الف: پرسش‌های توصیفی تحقیق

پاسخ‌گویان به تعداد ۲۶۷ نفر هستند که ۱۳۴ نفر مطلقه و ۱۳۳ نفر متأهل هستند. سن آنان از ۱۸ تا ۶۲ سال و میانگین سن آنان ۳۴/۲۲ می‌باشد (میانگین سن زنان مطلقه ۳۴،۱۰ و میانگین سن زنان متأهل ۳۴/۳۴ می‌باشد). دوره عقد در بین پاسخ‌گویان از کم‌تر از یک ماه تا بیشتر از یک سال متغیر است. بدین صورت که مدت عقد در بین ۱۹/۱ درصد شش ماه و کم‌تر از آن، ۳۷/۸ درصد بین شش ماه تا یک سال و بین ۳۳/۷ درصد بیشتر از یک سال گزارش شد. در ادامه به پاسخ پرسش‌های تحقیق می‌پردازیم:

۱- تعداد برادر و خواهر در بین زنان پاسخ‌گو چقدر است؟

براساس جدول شماره ۱، بیشتر پاسخ‌گویان (۲۳/۲ درصد) دارای ۲ برادر و خواهر و ۱۸/۷ درصد نیز دارای ۱ برادر و خواهر و ۱۸/۴ درصد هم دارای ۳ برادر و خواهر بودند. همچنین ۱/۱ درصد بدون برادر و خواهر بوده و ۲/۲ درصد هم دارای ۶ برادر و خواهر بودند.

جدول ۱. تعداد برادر و خواهر پاسخ‌گویان

تعداد برادر و خواهر	۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	بدون پاسخ
فراوانی	۳	۵۰	۶۲	۴۹	۳۲	۲۲	۱۵	۵	۶	۲۲
درصد	۱/۱	۱۸/۷	۲۳/۲	۱۸/۴	۱۲	۸/۲	۵/۶	۱/۹	۲/۲	۸/۲

۲- میزان مشکلات مالی در بین زنان پاسخ‌گو چگونه است؟

جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که ۱۸ درصد از پاسخ‌گویان مشکلات مالی خیلی کم داشتند، ۴۲/۳ درصد هم مشکلات مالی کمی داشته و ۲۰/۶ درصد هم مشکلات مالی در حد متوسط داشتند. همچنین پاسخ‌گویان با مشکلات مالی زیاد و خیلی زیاد به ترتیب ۸/۲ درصد و ۸/۶ درصد بودند.

جدول ۲. میزان مشکلات مالی پاسخ‌گویان

میزان مشکلات مالی	فراوانی	درصد
خیلی کم	۴۷	۱۸
کم	۱۱۳	۴۲/۳
متوسط	۵۵	۲۰/۶
زیاد	۲۲	۸/۲
خیلی زیاد	۲۳	۸/۶
بدون پاسخ	۶	۲/۲
جمع	۲۶۷	۱۰۰

۳- میزان اختلافات خانوادگی در بین خانواده‌ پدري زنان پاسخ‌گو چگونه است؟

همان‌طور که جدول شماره ۳ نشان می‌دهد، ۲۳/۲ درصد و ۴۱/۶ درصد از پاسخ‌گویان به ترتیب گزارش دادند که در خانواده پدري آنان اختلافات خانوادگی به میزان خیلی کم و کم وجود دارد. همچنین ۲۶/۲ درصد از آنان گزارش دادند که میزان اختلافات خانوادگی در بین خانواده پدري در حد متوسط است و ۸/۲ درصد هم این اختلافات خانوادگی را زیاد و خیلی زیاد گزارش دادند.

جدول ۳. میزان اختلافات خانوادگی

میزان اختلافات خانوادگی (در خانواده پدري زن)	فراوانی	درصد
خیلی کم	۶۲	۲۳/۲
کم	۱۱۱	۴۱/۶
متوسط	۷۰	۲۶/۲
زیاد	۲۰	۷/۵

میزان اختلافات خانوادگی (در خانواده پدری زن)	فراوانی	درصد
خیلی زیاد	۲	۰/۷
بدون پاسخ	۲	۰/۷
جمع	۲۶۷	۱۰۰

۴- میزان خشونت فیزیکی مرد علیه همسر در دوران عقد، در بین زنان مطلقه و زنان متأهل چقدر است؟ جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که از بین کل پاسخ‌گویان (هم زنان مطلقه و هم زنان متأهل)، ۲۱/۹ درصد از زنان با خشونت فیزیکی مرد (از ۱ بار تا بیش از ۱۰ بار) در دوران عقد مواجه بودند. اما خشونت فیزیکی مرد در دوران عقد، در بین زنان مطلقه بیشتر (۳۶/۱ درصد) و در بین زنان متأهل این درصد کمتر بود (۸/۴ درصد). به عبارت دیگر زنانی که مطلقه‌اند، نسبت به زنانی که طلاق نگرفته و متأهل هستند، در دوران عقد (که از دوران شیرین زندگی هست) بیشتر مورد خشونت فیزیکی مرد واقع شده بودند.

جدول ۴. میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد

مطلقه			متأهل			کل زنان		
درصد	فراوانی	دفعات خشونت	درصد	فراوانی	دفعات خشونت	درصد	فراوانی	دفعات خشونت
۶۳/۹	۸۵	اصلاً	۸۸/۸	۱۱۹	اصلاً	۷۶/۴	۲۰۴	اصلاً
۱۸	۲۴	۱ تا ۲ بار	۶	۸	۱ تا ۲ بار	۱۲	۳۲	۱ تا ۲ بار
۶	۸	۳ تا ۵ بار	۱/۵	۲	۳ تا ۵ بار	۳/۷	۱۰	۳ تا ۵ بار
۲/۳	۳	۶ تا ۱۰ بار	۰	۰	۶ تا ۱۰ بار	۱/۱	۳	۶ تا ۱۰ بار
۸/۳	۱۱	بیش از ۱۰ بار	۰/۷	۱	بیش از ۱۰ بار	۴/۵	۱۲	بیش از ۱۰ بار

خشونت فیزیکی مردان علیه زنان در دوران عقد (نامزدی) در بین زنان متأهل و مطلقه (علل و پیامدها)

سید مهدی متولیان، سلیمان یحیی زاده جلودار، فریماه دوکوشکانی

بدون پاسخ	۶	۲/۲	بدون پاسخ	۴	۳	بدون پاسخ	۲	۱/۵
جمع	۲۶۷	۱۰۰	جمع	۱۳۴	۱۰۰	جمع	۱۳۳	۱۰۰

۵- میزان زنانی که در دوران عقد، از ادامه زندگی مشترک دچار تردید شدند، چقدر است؟

جدول شماره ۵ نشان می‌دهد از کل پاسخ‌گویان، ۳۳ درصد از زنان دچار تردید در ادامه زندگی با مرد در دوران عقد شده‌اند، ولی این درصد بین زنان مطلقه و متأهل متفاوت است؛ به طوری که ۵۲/۶ درصد از زنان مطلقه در دوران عقد دچار تردید در ادامه زندگی مشترک با همسر شده‌اند، ولی در بین زنان متأهل ۱۳/۴ از آنان در دوران عقد، دچار تردید در ادامه زندگی مشترک با مرد شدند.

جدول ۵. میزان زنانی که در دوران عقد، از ادامه زندگی مشترک با همسر خود دچار تردید شدند.

مطلقه			متأهل			کل زنان		
درصد	فراوانی	گروه	درصد	فراوانی	گروه	درصد	فراوانی	گروه
۳۰/۱	۴۰	خیر، دچار تردید نشدم.	۷۶/۶	۱۰۰	خیر، دچار تردید نشدم.	۵۲/۴	۱۴۰	خیر، دچار تردید نشدم.
۵۲/۶	۷۰	بله، دچار تردید شدم.	۱۳/۴	۱۸	بله، دچار تردید شدم.	۳۳	۸۸	بله، دچار تردید شدم.
۱۷/۳	۲۳	بدون پاسخ	۱۱/۹	۱۶	بدون پاسخ	۱۴/۶	۳۹	بدون پاسخ
۱۰۰	۱۳۳	جمع	۱۰۰	۱۳۳	جمع	۱۰۰	۲۶۷	جمع

۶- مدت سال‌های زندگی مشترک در بین پاسخ‌گویان چقدر است؟

جدول شماره ۶ نشان می‌دهد که میانگین سال‌های زندگی مشترک در بین کل پاسخ‌گویان ۹/۲۲، در بین زنان متأهل ۱۱/۵۰، و در بین زنان مطلقه ۷/۱۱ می‌باشد. همچنین میزان انحراف استاندارد برای کل زنان پاسخ‌گو، زنان متأهل و زنان مطلقه به ترتیب ۸/۳۸، ۹/۴۵ و ۶/۶۴ می‌باشد.

جدول ۶. مدت زندگی مشترک در بین پاسخ‌گویان

مطلقه		متأهل		کل زنان	
۷/۱۱	میانگین	۱۱/۵۰	میانگین	۹/۲۲	میانگین
۶/۶۴	انحراف استاندارد	۹/۴۵	انحراف استاندارد	۸/۳۸	انحراف استاندارد
۰	کم‌ترین	۱	کم‌ترین	۰	کم‌ترین
۳۱	بیشترین	۳۷	بیشترین	۳۷	بیشترین

ب- تبیین پرسش‌های تحلیلی تحقیق

۱- آیا بین میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، با تعداد برادر و خواهر زن رابطه‌ای معنی‌داری وجود دارد؟

براساس جدول شماره ۷، بین میزان خشونت فیزیکی مرد بر زن در دوران عقد، با تعداد برادر و خواهر زن رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد ($r = -0.13$ ، $p = 0.04$). به عبارت دیگر هرچه تعداد خواهر و برادر زن بیشتر باشد، خشونت فیزیکی مرد به زن در دوران عقد کم‌تر می‌باشد.

۲- آیا بین میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، با میزان مشکلات مالی آنان رابطه معنی‌داری وجود دارد؟

براساس جدول شماره ۷، بین میزان خشونت فیزیکی مرد بر زن در دوران عقد با میزان مشکلات مالی آنان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد ($r = 0.20$ ، $p = 0.00$). به بیان دیگر، هرچه مشکلات مالی آنان بیشتر باشد، خشونت فیزیکی مرد در دوران عقد بیشتر می‌باشد.

۳- آیا بین میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، با میزان اختلافات خانوادگی (خانواده پدری) زن وجود دارد؟

خشونت فیزیکی مردان علیه زنان در دوران عقد (نامزدی) در بین زنان متأهل و مطلقه (علل و پیامدها)

سید مهدی متولیان، سلیمان یحیی زاده جلودار، فریماه دوکوشکائی

علاوه بر این براساس جدول شماره ۷، بین میزان خشونت فیزیکی مرد بر زن در دوران عقد با میزان اختلافات در خانواده پدری زن رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد ($r = ۰/۱۵$ ، $p = ۰/۰۱$)؛ یعنی هرچه اختلاف در خانواده پدری زن بیشتر باشد، میزان خشونت فیزیکی مرد به زن در دوران عقد بیشتر می‌باشد.

جدول ۷. رابطه بین میزان خشونت فیزیکی با تعداد برادر و خواهر، مشکلات مالی و اختلاف خانوادگی

		میزان خشونت فیزیکی مرد	تعداد برادر و خواهر زن	میزان مشکلات مالی	اختلافات خانوادگی خانواده پدری زن
میزان خشونت فیزیکی مرد	ضریب همبستگی	۱/۰۰۰	-۰/۱۳	۰/۲۰	۰/۱۵
	p	-	۰/۰۴	۰/۰۰	۰/۰۱
	N	۲۶۱	۲۴۰	۲۵۷	۲۵۹
تعداد برادر و خواهر زن	ضریب همبستگی	-۰/۱۳۰	۱/۰۰۰	۰/۱۱	۰/۱۶
	p	۰/۴۵	-	۰/۰۷	۰/۰۱
	N	۲۴۰	۲۴۵	۲۳۹	۲۴۴
میزان مشکلات مالی	ضریب همبستگی	۰/۲۴	۰/۱۱	۱/۰۰۰	۰/۰۹
	p	۰/۰۰	۰/۰۷	-	۰/۱۲
	N	۲۵۷	۲۳۹	۲۶۱	۲۵۹
اختلافات خانوادگی خانواده پدری زن	ضریب همبستگی	۰/۱۵	۰/۱۶	۰/۰۹	۱/۰۰۰
	p	۰/۰۱	۰/۰۱	۰/۱۲	-
	N	۲۵۹	۲۴۴	۲۵۹	۲۶۵

خشونت فیزیکی مردان علیه زنان در دوران عقد (نامزدی) در بین زنان متأهل و مطلقه (علل و پیامدها)

سید مهدی متولیان، سلیمان یحیی زاده جلودار، فریماه دوکوشکانی

۴- آیا رابطه‌ای معنی‌دار بین میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، با مدت زندگی مشترک زنان پاسخ‌گو (فقط زنان مطلقه) وجود دارد؟

جدول شماره ۸ نشان می‌دهد که بین میزان خشونت فیزیکی با مدت زندگی مشترک (در بین زنان مطلقه) رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد ($r = -0/31$, $p = 0/00$). به عبارت دیگر، در بین زنان مطلقه، هرچه خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد بیشتر باشد، مدت زندگی مشترک آنان نیز کم‌تر است و آنان زودتر طلاق گرفتند.

جدول ۸. رابطه بین میزان خشونت فیزیکی با مدت زندگی مشترک (در بین زنان مطلقه)

مدت زندگی مشترک	میزان خشونت مرد به زن در دوران عقد	میزان خشونت مرد به زن در دوران عقد	مدت زندگی مشترک
-0/31	ضریب همبستگی	1/00	ضریب همبستگی
0/00	p	-	p
112	N	131	N
1/00	ضریب همبستگی	-0/31	ضریب همبستگی
-	p	0/00	p
113	N	112	N

۵- آیا تفاوت معنی‌داری در میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، در بین دو گروه از زنانی که دچار تردید در ادامه زندگی مشترک شدند و کسانی که دچار تردید نشدند، وجود دارد؟

با توجه به نرمال نبودن داده‌ها، برای مقایسه میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، در بین دو گروه از زنانی که دچار تردید در ادامه زندگی مشترک شدند و کسانی که دچار تردید نشدند، از آزمون من ویتنی استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول شماره ۹ نشان می‌دهد که تفاوت معنی‌داری در میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، در بین دو گروه از زنانی که دچار تردید در ادامه زندگی مشترک شدند و کسانی که دچار تردید نشدند، وجود دارد.

خشونت فیزیکی مردان علیه زنان در دوران عقد (نامزدی) در بین زنان متأهل و مطلقه (علل و پیامدها)

سید مهدی متولیان، سلیمان یحیی زاده جلودار، فریماه دوکوشکانی

دارد ($Z = -5/70$ ، $p = 0/00$). با توجه به بیشتر بودن میانگین خشونت فیزیکی در زنانی که دچار تردید در ادامه زندگی مشترک شدند ($136/05$)، می‌توان گفت که زنانی که دچار تردید در ادامه زندگی مشترک شدند، در دوران عقد خشونت فیزیکی بیشتری را از مرد تجربه کرده‌اند.

جدول ۹. آزمون من ویتنی برای مقایسه میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد در بین زنانی که دچار تردید به ادامه زندگی مشترک شدند و زنانی که دچار تردید نشدند.

p	Z	Wilcoxon W	Mann-Whitney U	Sum of Ranks	Mean Rank	دچار تردید در ادامه زندگی مشترک شده‌اید.
۰/۰۰	-۵/۷۰	۱۳۸۱۴	۴۰۸۴	۱۳۸۱۴	۹۹/۳۸	خیر ($N = 139$)
				۱۱۳۸۶	۱۳۶/۰۵	بله ($N = 87$)
						جمع (۲۲۶)

۶- آیا تفاوت معنی‌داری در میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، در بین زنان مطلقه و زنان متأهل وجود دارد؟

با توجه به نرمال نبودن داده‌ها، برای مقایسه دو گروه از زنان متأهل و مطلقه، از آزمون من ویتنی استفاده شده است. نتایج این آزمون در جدول شماره ۱۰ نشان می‌دهد که تفاوت معنی‌داری در میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، در بین زنان مطلقه و زنان متأهل وجود دارد ($Z = -5/30$ ، $p = 0/00$). با توجه به بیشتر بودن میانگین خشونت فیزیکی در زنان مطلقه ($145/82$)، می‌توان گفت که زنان مطلقه خشونت فیزیکی بیشتری را تجربه کرده‌اند.

جدول ۱۰. آزمون من ویتنی برای مقایسه میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد در بین زنان مطلقه و زنان متأهل

گروه	Mean Rank	Sum of Ranks	Mann-Whitney U	Wilcoxon W	Z	p
مطلقه (N= ۱۳۱)	۱۴۵/۸۲	۱۹۱۰۳	۵۹۱۸	۱۳۷۹۳	-۵/۳۰	۰/۰۰
متأهل (N= ۱۲۵)	۱۱۰/۳۴	۱۳۷۹۳				
جمع (۲۵۶)						

۷- آیا بین تردید زنان به ادامه زندگی مشترک در دوران عقد، با طلاق گرفتن آنان رابطه معنی داری وجود دارد؟

با توجه به جدول شماره ۱۱ و با توجه به عدد به دست آمده از پی ویلیوی کای اسکویئر ($p= ۰/۰۰$) و همچنین ضریب فی ($\phi= ۰/۵۲$)، نتیجه نشان دهنده آن است که بین تردید داشتن در ادامه زندگی مشترک با مرد در دوران عقد و طلاق گرفتن زنان رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول ۱۱. آزمون فی (ϕ) جهت بررسی رابطه تردید در ادامه زندگی با مرد و طلاق گرفتن

گروه	متأهل	مطلقه	جمع
دچار تردید به ادامه زندگی مشترک نشدند.	۹۹	۴۰	۱۳۹
دچار تردید به ادامه زندگی مشترک شدند.	۱۵	۷۰	۸۵
جمع	۱۱۴	۱۱۰	۲۲۴

خشونت فیزیکی مردان علیه زنان در دوران عقد (نامزدی) در بین زنان متأهل و مطلقه (علل و پیامدها)

سید مهدی متولیان، سلیمان یحیی زاده جلودار، فریماه دوکوشکائی

بحث و نتیجه‌گیری

براساس نتیجه پژوهش ۳۱/۹ درصد از پاسخ‌گویان دارای یک یا دو برادر/خواهر بودند. وجود خانواده‌ها با دو یا سه فرزند نشان از فرزندآوری کم در جامعه می‌باشد که این نتیجه با تحقیقات دیگر در عدم تمایل مادران به فرزندآوری بیشتر (غفاری سردشت و متقی، ۱۳۹۹) مطابقت دارد. دلیل چنین رفتاری هم ریشه در شرایط اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه کنونی دارد که فرزندآوری را کاهش داده است.

نتایج تحقیق نشان داد که بین میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، با تعداد برادر و خواهر زن رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد؛ یعنی اگر زن تعداد برادر یا خواهر بیشتری باشند، خشونت فیزیکی کم‌تری را در دوران عقد از سوی مرد تجربه می‌کند. این نتایج با یافته‌های شجاعی و یزدخواستی (۱۳۹۶) که برادر یا خواهر را به‌عنوان یک حمایت در نظر می‌گیرد همخوانی دارد. در تبیین این یافته می‌توان از نظریه حمایت اجتماعی بهره برد که اشاره دارد حمایت‌هایی مانند حمایت اعضای خانواده باعث ثبات در زندگی می‌شود (کوهن و ویلز، ۱۹۸۵). به این صورت که فرد با داشتن برادر یا خواهر به‌عنوان حامی خود، هم خود احساس قدرت می‌کند و هم سبب می‌شود شوهر این زن، او را قوی‌تر و با حمایت بیشتری ببیند؛ لذا کم‌تر خشونت فیزیکی نشان می‌دهد. از طرف دیگر براساس نظریه مبادله می‌توان بیان نمود که چون رفتار افراد تابع سود و زیان است؛ لذا مرد پیش از رفتار خشونت فیزیکی خود یک بررسی می‌کند که اگر نسبت به همسر خود خشونت فیزیکی روا بدارد، ممکن است برادر یا خواهرهای او عکس‌العمل منفی نشان دهند؛ لذا از انجام خشونت فیزیکی در دوران عقد دست می‌کشد.

همچنین نتایج پژوهش نشان داد که بین میزان خشونت فیزیکی مرد بر زن در دوران عقد با میزان مشکلات مالی آنان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد؛ یعنی هرچه زوجین مشکلات مال بیشتری داشته باشند، خشونت فیزیکی دوران عقد هم بیشتر است. این یافته با نتایج پیشین (شربتیان، دانش، طوافی، ۱۳۹۶) که به رابطه بین خشونت و مشکلات مالی اشاره کردند، همخوانی دارد. در تبیین این نتیجه می‌توان با بهره‌بردن از نظریه ستمگری جنسیتی که از زیرمجموعه‌های نظریات فمینیستی است بهره برد. براساس این دیدگاه، زنان به طرق مختلف و به دلایل مختلف از سوی مردان مورد سوءاستفاده قرار می‌گیرند (ریتزر و گودمن، ۱۳۸۴). از جمله ستم‌هایی که به زنان می‌شود، رفتارهای خشونت‌آمیز است که در دوران فشار اقتصادی خانواده بر زن صورت می‌گیرد. بدین صورت که در مشکلات مالی که فشارهای مختلفی بر خانواده

وارد می‌شود، دامنه تحمل مردها کم شده و فشار و خشم خود را به صورت خشونت بر زن تخلیه می‌کنند؛ زیرا زنان و مردان در شرایط نابرابر قدرت قرار دارند و زنان به اجبار این شرایط و رفتار را تحمل می‌کنند.

علاوه بر این، نتایج تحقیق نشان داد بین میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، با میزان اختلافات خانوادگی زن (خانواده پدری زن) رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. یافته‌های پیشین (ندرپور و زارع شاه آبادی، ۱۳۹۳) نیز این رابطه را تأیید می‌کند. این یافته هم با رویکرد حمایت اجتماعی قابل تبیین است. بدین صورت که اختلاف در خانواده زن و شکاف‌های موجود در بین اعضای خانواده زن سبب می‌شود که حمایت خانواده از زن کم شده و نداشتن حمایت خانواده و تنها شدن او، زمینه خشونت فیزیکی مرد علیه او را در دوران عقد فراهم می‌کند. از طرف دیگر براساس نظریه مبادله هم می‌توان گفت که زنی که در خانواده پدری خود در یک شرایط پراختلاف و بگو مگو زندگی کرده است، آرزوی جد شدن از این شرایط نابسامان را دارد؛ لذا اگر هم در دوران عقد و نامزدی، مرد با او رفتار خشن داشته باشد، احتمال دارد که اعتراض نکند و با نگاه به سود و زیان‌ها بگوید، در خانه پدری هم همین‌جنگ و دعواها هست، پس بهتر است سکوت کنم و این سکوت به ادامه خشونت مرد نیز منجر شود.

همچنین نتایج نشان می‌دهد رابطه‌ای معنی‌دار بین میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، با مدت زندگی مشترک زنان پاسخ‌گو (فقط زنان مطلقه) وجود دارد؛ یعنی زنانی که در دوران عقد خشونت فیزیکی بیشتری از سوی مرد تجربه کردند، مدت زندگی مشترکشان نیز کم‌تر بوده است. این یافته هم با نتایج پیشین که توسط روشنی، تافته، خسروی (۱۳۹۸) و فولادی و شاه نعمتی گاوگانی، (۱۳۹۱) انجام شده است همخوانی دارد. در تبیین این یافته با استفاده از نظریه مبادله می‌توان گفت که زن در بررسی یک رابطه از طریق مقایسه سود و زیان، وقتی که در دوران عقد از سوی مرد خشونت بیشتری ببیند، با نگاه به سود و زیان این رابطه، نتیجه می‌گیرد که ضرر این رابطه از سود آن بیشتر است؛ لذا از مرد جدا می‌شود. هرچه این خشونت بیشتر باشد، ضرری را که زن احساس می‌کند، بیشتر است؛ لذا زودتر نسبت به جدایی اقدام می‌کند.

یافته دیگر پژوهش این است که تفاوت معنی‌داری در میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، در بین دو گروه از زنانی که دچار تردید در ادامه زندگی مشترک شدند و کسانی که دچار تردید نشدند، وجود دارد؛ یعنی میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، در بین زنانی که در دوران عقد دچار تردید شده‌اند، بیشتر از زنانی بود که

در دوران عقد دچار تردید در ادامه زندگی مشترک نشدند. براساس نظریه مبادله در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که زنان در دوران عقد با مواجه شدن با خشونت فیزیکی همسر، احساس می‌کنند همسرشان آن فردی نیست که آنان انتظار داشتند. آنان به مقایسه زیان این رفتار خشونت‌آمیز همسر و سود امکان ادامه زندگی با او پرداخته و می‌بینند ادامه زندگی مشترک با این مرد که در دوران عقد خشونت فیزیکی روا می‌دارد، برایشان منطقی و سودمند نیست؛ لذا از ادامه زندگی مشترک با مرد دچار تردید می‌شوند.

همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد که تفاوت معنی‌داری در میزان خشونت فیزیکی مرد علیه زن در دوران عقد، در بین زنان مطلقه و زنان متأهل وجود دارد؛ یعنی زنانی که مطلقه‌اند، نسبت به زنان متأهل، در دوران عقد با خشونت فیزیکی بیشتری مواجه بوده‌اند. این گزارش با پژوهش‌های گذشته که توسط روشنی، تافته، خسروی (۱۳۹۸) و فولادی و شاه نعمتی گاوگانی (۱۳۹۱) انجام شده است و رابطه بین طلاق و خشونت را گزارش دادند، هم‌سو می‌باشد. در تحلیل این رابطه با بهره‌گرفتن از نظریه مبادله می‌توان گفت که وقتی زن در دوران عقد مورد خشونت فیزیکی مرد قرار می‌گیرد، می‌پندارد که سود ادامه‌دادن به این زندگی مشترک برای او، خیلی کم‌تر از زیان‌های آن است؛ لذا نسبت به طلاق و جدایی اقدام می‌نماید. البته باید متذکر شد که عواملی مانند فرزند یا حفظ آبرو یا توصیه‌های اطرافیان برای صبوری، ممکن است به او القا کند که سود این رابطه برای او بیشتر است و این امر کمی زمان طلاق گرفتن را به عقب اندازد، ولی درنهایت اگر ببیند که سود آن کم‌تر از زیان آن است، نسبت به طلاق اقدام خواهد نمود. البته براساس نظریه ستمگری جنسیتی باید در نظر داشت که با توجه به نابرابری موجود بین زن و مرد در جامعه که ستم بر زنان را به همراه دارد، گاهی زنان به متضرر بودن خود در رابطه با مرد پی می‌برند، اما امکان جدایی و طلاق برای آنان فراهم نیست و مجبور به ادامه زندگی مشترک هستند.

سرانجام اینکه نتیجه تحقیق نشان می‌دهد که بین تردید زنان به ادامه زندگی مشترک در دوران عقد، با طلاق گرفتن آنان رابطه معنی‌داری وجود دارد. می‌توان گفت زنانی که دوران عقد بیشتر دچار تردید شده‌اند، بیشتر طلاق گرفتند. براساس نظریه مبادله می‌توان گفت، زنانی که دچار تردید شده‌اند، پی برده‌اند که ادامه زندگی مشترک با مرد برای آنان سودمند نیست و سود و منفعت آنان در جدایی از همسر است؛ لذا نسبت به طلاق و جدایی اقدام می‌کنند و برعکس، زنانی که دچار تردید نشده و با مشکلی مواجه نشده‌اند، سود خود را در ادامه زندگی مشترک با همسر می‌بینند؛ لذا به زندگی

مشترک ادامه داده و راجع به طلاق هم فکر نمی‌کنند. نکته مهمی که باید در اینجا مورد توجه قرار گیرد، این است که زنانی که دوران عقد دچار تردید شدند، خطر جدایی و طلاق آنان بیشتر است.

پیشنهادهات

از آنجایی که خشونت فیزیکی پیامدهای منفی برای جامعه، خانواده و فرد خشونت دیده دارد، خود نیاز به بررسی و توجه دارد، اما وقتی این خشونت در یکی از بهترین دوره‌های زندگی؛ یعنی دوره عقد و نامزدی رخ می‌دهد نیاز به تأمل و بررسی بیشتری دارد؛ لذا نیاز است که محققان و مشاوران خانواده آن را بیشتر مورد توجه قرار دهند. از طرف دیگر یکی از کارکردهای دوران عقد، شناخت بیشتر زوجین نسبت به هم می‌باشد؛ لذا به زن، خانواده زن و همچنین مشاوران خانواده و ازدواج پیشنهاد می‌شود که خشونت فیزیکی دوران عقد را بر زن جدی بگیرند و به‌عنوان یکی از علامت‌های خطر و تهدیدکننده برای زندگی مشترک در نظر داشته باشند. اینکه مردی در دوران عقد (که از شیرین‌ترین دوره‌های زندگی زوجین است و انتظار خشونت کلامی هم در این دوران نیست)، خشونت فیزیکی روا می‌دارد، احتمال می‌رود که خشونت‌های شدیدتری را در مراحل بعد زندگی مشترک، خصوصاً دوران سخت زندگی روا بدارد؛ لذا نیاز است پیش‌بینی‌های لازم در رابطه با خطرات احتمالی آن در نظر گرفته شود.

با توجه به این یافته که طلاق گرفتن در بین زنانی که در دوران عقد دچار تردید در ادامه زندگی مشترک شدند، بیشتر است، زنان، خانواده‌ها و مشاوران خانواده توجه داشته باشند که به تردیدهای به‌وجودآمده در دوران عقد، اهمیت داده و آن را به‌عنوان علامت خطری برای طلاق و جدایی بدانند و پیش‌بینی‌های لازم را مد نظر داشته باشند. به محققین دیگر نیز پیشنهاد می‌شود که به این موضوع بپردازند که چرا زنانی که در دوران عقد از سوی مرد مورد خشونت فیزیکی واقع شدند و حتی در ادامه زندگی مشترک دچار تردید شده‌اند، با برگزاری مراسم عروسی، پا به زندگی مشترک و رسمی می‌گذارند.

تقدیر و تشکر

بنا به اظهار نویسنده مسؤول، این مقاله حامی مالی نداشته است.

خشونت فیزیکی مردان علیه زنان در دوران عقد (نامزدی) در بین زنان متأهل و مطلقه (علل و پیامدها)

سید مهدی متولیان، سلیمان یحیی زاده جلودار، فریمه دوکوشکانی

منابع

- اعزازي، شهلا (۱۳۸۰). *خشونت خانوادگی _ زنان کتک خورده*. تهران: انتشارات سالی.
- جلالی، رستم (۱۳۹۱). نمونه‌گیری در پژوهش‌های کیفی. *نشریه تحقیقات کیفی در علوم سلامت*، ۴: ۳۲۰-۳۱۰.
- رحمتی، عباس؛ بهرامی نژاد، حبیبه (۱۳۹۸). تجربه قبل از ازدواج (آشنایی، نامزدی، عقد) متقاضیان طلاق: تحلیل پدیدارشناسانه. *مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت*، ۱: ۸۲-۶۸.
- رستمی، مهدی؛ نوایی نژاد، شکوه؛ فرزاد، ولی‌اله (۱۳۹۸). آسیب‌شناسی مشکلات زوجین در مرحله عقد: یک مطالعه کیفی. *روان‌شناسی خانواده*، ۱(۶): ۶۸-۵۵.
- رضوی، سید حسن؛ جزایری، رضوان السادات؛ احمدی، سید احمد؛ اعتمادی، عذرا (۱۳۹۸). مقایسه تأثیر برنامه آماده‌سازی پیش از ازدواج بر اساس مدل اولسون و بسته مشاوره پیش از ازدواج بومی بر مشکلات دوران عقد زوجین. *خانواده‌پژوهی*، ۱۵: ۱۹۵-۱۸۱.
- روشنی، شهره؛ تافته، مریم؛ خسروی، زهره (۱۳۹۸). فراتحلیل پژوهش‌های طلاق در ایران در دو دهه اخیر (۱۳۹۷-۱۳۷۷) و ارائه راهکارهای کاهش طلاق و پیامدهای منفی برای زنان و فرزندان. *زن در توسعه سیاست*، ۱۷(۴): ۶۷۴-۶۵۳.
DOI 10.22059/jwdp.2020.287279.1007699
- ریتزر، جورج. و گودمن، دی، جی (۱۳۸۴). *نظریه‌های جامعه‌شناسی معاصر*. ترجمه میرزایی و لطفی زاده. تهران: انتشارات جامعه‌شناسان.
- زنجانی زاده، هما؛ صالح آبادی، ابراهیم؛ جعفریان یزدی، ندا (۱۳۹۳). بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر خشونت خانگی علیه زنان در مشهد. *فصل‌نامه توسعه اجتماعی*، ۹(۱۲): ۴۶-۷.
- شجاعی، جواد و یزدخواستی، بهجت (۱۳۹۶). تجربه زیسته تک‌فرزندان از تک‌فرزندگی: مطالعه دختران بالای ۱۸ سال. *زن توسعه و سیاست*، ۱۵(۴): ۴۷۶-۴۴۷.

شربتیان، محمد حسن؛ دانش، پروانه، طوافی، پویا (۱۳۹۶). تحلیل جامعه‌شناختی خشونت خانگی علیه زنان و رابطه آن با احساس امنیت در خانه (مطالعه موردی زنان ۵۴-۱۸ سال شهر میانه). پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۶(۱): ۴۷-۷۲.

عارفی، مختار (۱۳۹۵). پیش‌بینی رضایت از رابطه هنگام عقد بر پایه ویژگی‌های شخصیتی، عوامل خانوادگی، همسانی شخصیتی و خانوادگی. مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۲(۲۲): ۷۸-۱۰۶.

غفاری سردشتی، فاطمه و متقی، زهرا (۱۳۹۹). تبیین عوامل مؤثر بر فرزندآوری براساس دیدگاه زنان: مطالعه کیفی. نوید، ۲۳(۷۶): ۳۳-۴۳.

فولادی، اصغر؛ شاه نعمتی گاوگانی، نویده (۱۳۹۴). بررسی علل طلاق در استان آذربایجان شرقی (تبریز)، جامعه پژوهی فرهنگی، ۲(۶): ۹۳-۱۰۹.

قاضی طباطبایی، محمود؛ محسنی تبریزی، علیرضا؛ مرجایی، هادی (۱۳۸۳). طرح ملی بررسی پدیده خشونت خانگی مرد علیه همسر. مرکز امور مشارکت زنان دفتر ریاست جمهوری.

کاتوزیان، امیرناصر (۱۳۸۸). حقوق خانواده، جلد اول. تهران: شرکت سهامی انتشار.

ندرپور، یاسر؛ زارع شاه آبادی، اکبر (۱۳۹۳). رابطه بین تجربه خشونت در دوران کودکی و خشونت علیه زنان در شهر کوه‌دشت. مطالعات اجتماعی روان‌شناختی زنان، ۱۲(۴): ۹۳-۱۱۸. doi: 10.22051/jwsps.2015.1496

نصرتی، علی؛ حسینی زیدی، سید ابوالقاسم؛ لشنی، موسی (۱۴۰۰). ازدواج سفید از منظر فقهی. مطالعات راهبردی زنان، ۹۱، ۸۹-۱۰۶ (doi:10.22095/JWSS.2021.295721.2739)

نیکی رشیدی، فاطمه؛ قرشی، زهره؛ اسماعیل زاده، شایسته (۱۳۹۹). بررسی زیست جنسی زوج‌های جوان در دوران عقد در مراجعه‌کنندگان به مرکز مشاوره قبل از ازدواج شهر کرمان در سال ۱۳۹۶. مجله پرستاری و مامایی، ۱۸(۱): ۳۰-۳۷.

- Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Stress social support and the buffering hypothesis. *Psychological bulletin*, 310-357.
- Krejcie, Robert V., and Daryle W. Morgan. "Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement*, 30, 1970: 607-610.
- Marina Muñoz-Rivas, Rosa Carolina Ronzón-Tirado, María Dolores Zamarrón, and Natalia Redondo (2021). Cross-cultural analysis of teen dating victimization: typologies, correlates, and implications for intervention. *Psicothema*, 33, 1, 103-110. doi:10.7334/psicothema2020.248.
- Mongeau, P. A.; Jacobsen, J.; Donnerstein, C. (2007). Defining dates and first date goals: Generalizing from undergraduates to single adults. *Communication research*, 34(5):526-547. doi:10.1177/0093650207305235.
- Straus, M. (2004). prevalence of violence against dating partners by male and female university students worldwide. *Violence against women*, 10(7):790-811. DOI: 10.1177/1077801204265552
- Straus, M. (2011). International dating violence study, 2001-2006. Inter-university consortium for political and social research [distributor] , 2011-08-19. <https://doi.org/10.3886/ICPSR29583.v1>
- Straus, M. A. (1986). Prevention of family violence. *NCJRS* 141-148.
- Williams, T., Connolly, J., Pepler, D., Craig, W., Laporte, L., (2008) Risk models of dating aggression across different adolescent relationships: a developmental psychopathology approach. *Journal of consulting and clinical psychology*, 76(4):622-32. DOI: 10.1037/0022-006X.76.4.622
- Winzenried, S. (2015). *International dating violence study: A Look Between Parental. An honors thesis presented to the School of Social Welfare*. Phd. Thesis, University at Albany, State University of New York.

Men's physical violence against his partner during Aghd (engagement) period among married and divorced women (causes and consequences)

Seyed Mehdi Motevaliyan¹, Soleiman Yahyazadeh jelodar², Farimah Dokoushkani³

Date Received:

15 Jul 2025

Date Accepted:

3 Oct 2025

Keywords:

Aghd (Engagement),
Divorce, Man's physical
violence, Sibling, Women

Abstract

Background and purpose: According to the reports of men's violence against women during the Aghd (engagement) period, this research examines the amount of physical violence by men during this period, its causes, consequences, and comparison of violence between married and divorced women. **Methodology:** The statistical population was 900 people and the statistical sample was 267 divorced and married women who were randomly selected from two counseling centers in Babol city. **Findings:** 21.9% of women faced physical violence from their partners during the Aghd period; But the experience of violence is 36.1% among divorced women, and 8.4% among married women. Also, 33% of all of the respondents had doubt in Aghd period, in staying with the man forever; which was 52.6% among divorced women, and 13.4% among married women. The number of siblings, financial problems, and family discord are related to the amount of physical violence during the Aghd period. Women who had doubt in staying with the man, and women who divorced, experienced more physical violence during the Aghd period. **Results:** Based on the social support theory, the number sibling, financial problems, and lack of family discord as factors of social support are related to the level of violence. According to the exchange theory, women who faced violence during the Aghd period, see themselves as a loser by this relationship, then, they doubt in staying with the partner or even get divorced. Therefore, violence during the Aghd period should be considered as a danger sign for family and divorce.

¹ Assistant Professor of sociology Department of Development Sociology, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran. m.motevaliyan@umz.ac.ir

² Assistant Professor of Psychology Department of Psychology, Faculty of humanities and social sciences, University of Mazandaran, Babolsar, Iran. s.yahyazadeh@umz.ac.ir

³ PhD of Department of Psychology, Islamic Azad University, South Tehran Branch, Tehran, Iran. f.dokoushkani@gmail.com